

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawania pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

КУЛЬТУРА ВЕСКІ

Усё тое, коратка й агульна гаворачы, што чалавек добрае і карыснае твора, завецца культурай. Культура звычайна бывае дваякая: матар'яльная і духоўная, залежна ад таго, што чалавек твора.

У самым канцы траўня сёлета ў Варшаве адбылася вялікая нарада над справай культуры вёскі. Нарату гэнэ склікаў урад. Бралі ў ёй удзел міністры, розныя грамадзкія дзеячы Варшавы, а так-жа й з правінцыі, з розных краёў Польскай Дзяржавы.

Галоўнай мэтай гэтай нарады была справа культуры вёскі. Гутаркі вяліся пераважна аб культуры духовай, а на культуру матар'яльную, на справу дабрабыту вёскі звярчалі менш увагі. Як самыя нарады, так і прынятыя на іх пастановы адзначаюцца выключна польскім нацыянальным духам. Справы-ж сацыяльныя абгаварываліся там агулам згодна з дасюлешняй польскай сацыяльнай палітыкай. Былі, між іншым, так-жа выказаныя думкі, што культура вёскі павінна будавацца на аснове хрысціянскага ідэалізму (Станевіч, рэктар У.С.Б. у Вільні), бяз бліжэйшага аднак высьвєненьня, як гэты ідэалізм разумець, як, і сярод каго праводзіць яго ў жыццё. Як канкрэтны выснаў з нарады — мае быць заложаны нейкі адуманы Інстытут дзеля дасьледваньня, тварэньня й праводжання ў жыццё культуры вёскі.

Для нас у гэтай усёй справе найцікавей тое, што на нарадзе сусім забыліся аб тэй неадналітасці Польскай Дзяржавы, якая кожнаму кідаецца ў вочы і якая сапраўды павінна быць апорай і падставай як самых народаў аб культуры вёскі, так і тварэньня гэтай культуры. Справа ў тым, што добрая траціна ($\frac{1}{3}$) насельніцтва Польскай Дзяржавы — гэта няпольскія народы, так зв. нацыянальныя меншасці, а да таго сярод грамадзян гэтай дзяржавы заўважаецца вялікая няроўнасьць сацыяльная: побач з багатымі валлакуць цяжкі свой лёс цэлыя масы бедных. Вось-жа гэтага ўсяго на гэтай нарадзе пад увагу ня бралі, аб гэтым бадай сусім не гаварылі і аб гэтым нічога не паставілі. А ня ўзяўшы гэтага пад увагу, аб культуры сялян агулам, а так-жа і аб культуры беларускага сялянства трудна ды й немагчыма што путнае сказаць.

Мы ўважаем, што тварыць культуру вёскі трэба апіраючыся на падставе таго нацыянальнага і сацыяльнага характару

вёскі, які яна сапраўды мае. Дзеля гэтага справу культуры вёскі, апэртаў выключна на польскім нацыянальным прыцыпе і на прыцыпе сацыяльнай аднабокасьці, мы ўважаем агулам памылковай, для няпольскіх народаў і бедных масаў, а ў іх ліку і для беларускага народу, ня сулячай нічога карыснага і не вядучай да мэты. Калі гутарка йдзе аб культуры вёскі, дык абавязкава трэба браць пад увагу — паўтараем — нацыянальны характар вёскі, а так-жа беззямельнасьць і малазямельнасьць яе жыхароў.

Здаецца нам так-жа, што трэба пачынаць на вёсцы прадусім ад культуры матар'яльнай. Гэта знача, што трэба сыяраша даць ёй магчымасьць дастаткова, годнага чалавека, жыцця, а пасля ўжо брацца за справы ідэовыя, справы духоўныя. Старадаўныя праўду казалі, што «*primum vivere, deinde philosophare*» — сыяраша жыць, а пасля філэзофаваць. Ды гэта кожнаму ясна.

Вось-жа на нашу думку, бяручыся за справу культуры вёскі, прадусім трэба правесці самую радыкальную зямельную рэформу. Трэба безадкладна прыступіць да бясплатнага надзелу зямлёй беззямельных і малазямельных і даць дапамогі на загаспадараньне, правесці так-жа камасацыю з прырэзкай зямлі. Праўда, у Польскай Дзяржаве ад 1918 да 1936 г. скамасавана ў 7.596 мясцох 588.839 дробных гаспадарак, абшар якіх 4.051.858 га. Яшчэ асталося скамасаваць 7 мільёнаў га, што прадбачыцца зрабіць за 16 гадоў, камасуючы 450 тысяч га ў год. Але, пэўне-ж, трэба гэта рабіць хутчэй і да таго абавязкава з прырэзкай зямлі, бо бяз прырэзак дробным, карлаватым гаспадаркам нічога не паможа, і, як бачым гэта на многіх прыкладах, не памагае ніякая камасацыя.

Адначасна з рэформай зямельнай, павінна так-жа пашырацца школа ў роднай мове сялянства, для беларусаў — знача школа беларуская. Бяз роднай-жа школы трудна, а бадай і сусім немагчыма, зрабіць нешта канкрэтнае для культуры вёскі. Разумею гэта добра й сам наш народ. Сёлета, як ведаем, на беларускай вёсцы праводзіцца акцыя за беларускую школу. Агулам трэба сказаць, што акцыя гэта дзіўнае зразуменьне знайшла ў беларускім сялянстве. Школьны Сакратар'ят у Вільні мае дакумэнты, якія сьведчаць проста аб гэроічнай стойкасьці нашых сялян у іх барацьбе за

„NARODNY FRONT“ I BIEŁARUSY

За гэты артыкул адміністрацыйна ўладаў быў скафіскаваны Nr. 23 „Biel. Krynicy“ z 17.V.1936 h. Akrużny Sud kanfiskaty henaj adnak nie zaćwierdził i 3.VI sioleta wydał postanowu hetuju kanfiskatu zniac. — Dziela taho, što artykul hetu żyćlajecca i ciapier aktualnym, wyjaŭlajeć našaje stanowisća adnosna „Narodnaha Frontu“, drukujem jaho paŭtorna biaz nijakich poprawak. — Red.

Skora ŭžo hod, jak u palityčnym świcie Eŭropy pačau twarycca i raźwiwacca tak zw. „Narodny Front“. Prapanowu twaryć jaho padali kamunisty. Sutnaść hetaha „frontu“ u tym, što kamunisty, socyjalisty, roznyja radykały, demokraty i nawat liberaly majuć stwaryć u Eŭropie adnu supolnuju palityčnuju arhанизacyju dziela barac̆by z fašyzmam, imperjalizmam, kapitalizmam. Pryčym, kożnaja takaja palityčnaja hrupa, jakaja dalučajecca da ahulnaha „Narodnaha Frontu“, nie patrabuje wyrakacca swajej prahramy, swajej ideolohii, ci choć-by nawat zmianiać jaje. U nutry swajho palityčnaha żyćcia kożnaja takaja hrupa astajecca aŭtanomnaj, a supolna z inšymi wystupaie prociŭ roznaha rodu fašyzmu.

Pryčyny, jakija zmusili kamunistau padać dumku supolnaha „Narodnaha Frontu“ i samym u taki „front“ ustupać, majuć charakter unutrany kamunistyčny i miżnarodny. Unutrany prajawiŭsia ŭ tym, što ŭ partyi kamunistau akazaŭsia apošnimi hadami wieliki zastoj, a miżnarodny ŭ tym, što duža krepka ŭ Eŭropie, asabliwa ŭ niekatorych dziaŭstwach, pačau raźwiwacca fašyzm. Z utwareńniem „Narodnaha Frontu“ i z pašyreńniem jaho antyfašystaŭskoj dziejneści, kamunisty swaju palityku partyjnuju značna mahli-b ażywić u nutry i pašyryć na miżnarodnym forumie.

Ale hetkaja kamunistau palityka, jak i palityka ahulam, heta dawoli ryzikoŭnaja igra, u jakoj možna wyjhrać, ale možna tak-ža i prajhrać. Ryzyka tut dla kamunistau u tym, što hetkaja ich palityka supolnaha „Narodnaha Frontu“ zaciraie wostrešč kamunistyčnaj ideolohii, zhladzwaie jaje i samych kamunistau pakrysie „oburžoŭliwaje“. Adnek jany hetaj ryzyki nie bajacca i na supolny „Narodny Front“ iduć usiej paraj.

Heny, urešcie, „front“ sapraŭdy stwaryŭsia, raźwiwajecca i ŭžo ŭ Eŭropie daŭ susim realnyja wyniki. Majem na ŭwazie Hispaniju i Francyju, dzie pry wybarach u parlament „Narodny Front“ atrymaŭ bolšaść pasloŭ.

Niešta padobnaie da „Narodnaha Frontu“ raźwiwajecca i ŭ Polšcy. Jak jon tut, adnak, pradstaŭlajecca i chto ŭ jaho ŭwachodzić, skazać napeŭna trudna. Wiedama tolki toje, što tut zbliżajucca da siabie roznaha rodu radykały: marksisty, ludoŭcy i inš. Hetu zaradak „Narodnaha Frontu“ ŭ Polšcy pokuŭšo ničoŭa pazytŭnaha nie dekanaŭ, i, što najhaŭaŭniejše, nie wyjawiŭ dahetul badaj nijakaj kankretnaj prahramy.

Wiedama, sam fakt paŭstaŭnia „Narodnaha Frontu“ u Eŭropie duža charakterny i wielikaha palityčnaha swajo rodnaju belaruskaju школу.

Да гэтага ўсяго трэба яшчэ дадаць, як сродкі пашырэння і тварэньня культуры вёскі, коопэрацыю і тэрыторыяльны самаўрад, на што Варшаўская нарада так-жа не звярнула належнай увагі, а што сапраўды ў гэтай справе ёсць важным і што сярод беларускага насельніцтва выглядае больш чым нездавальная.

Урэшце трэба адцяміць, што апіраць культуру вёскі трэба на ідэалёгію хрысціянскай, бо гэта ідэалёгія найлепш служыць духовай культуры чалавека, але тут строга трэба адрозьніваць сапраўдны хрысціянскі ідэалізм ад грубай яго падробкі. Тут прадусім трэба высцерагацца, каб праз Касьцёл і Царкву не праводзілася дэнацыяналізацыя і шкодная нашаму народу сацыяльная палітыка.

Значэньня. Дзеля hetaha adpawiedna da jaho adnieścisia pawinny i biełarusy. Pakuŭšto adnak ni adna z biełaruskich palityčnych hrup dahetul aficyjalna i wyrazna da „Narodnaha Frontu“ swaich adnosinaŭ nia wyjawiŭ i nie zaniaŭ nijakaha stanowisća.

Fakt hetu, widać, tumačycca tymi palityčnymi warunkami, u jakich żywiom, a pradusim, zdaiecca nam, heta tumačycca tym, što „Narodny Front“ sam nie zaniaŭ nijakaha prahramnaha stanowisća da problemy adradźenska-wyzwolnych imknieńniaŭ niedziaŭstŭnych narodaŭ. Dziela hetaha biełarusy ahulam da hetaha „frontu“ adnosiacca ŭstrymana j krytyčna. Prynamsi hetkaje — dahetul, praŭda, aficyjalna tak-ža nia wyjaŭlenaje — stanowisća ŭ hetaj sprawie „Biełaruskaha Narodnaha Abjednaŭnia“.

I heta susim zrazumiela. Susim što inšaje ŭ dziaŭstŭnych narodaŭ, jak napr. hispency, francuzy, palaki, a što inšaje ŭ nas, u biełarusau. Tam ahulam isnuje faktyčna tolki socyjalnaja problema, a ŭ nas i socyjalnaja i nacyjanalnaja. Biełaruskamu narodu adnolkawa jość waźnaj jak sprawa sprawiadliwaści socyjalnaj, tak i nacyjanalaj. My hlyboka prakanany, što socyjalnaje wyzwaleńnie i nacyjanalnoje ŭ biełarusau iduć z saboj upary i adno ad druhoha zaležać. Peŭnie, razdźmuchwańnie nacyjanalizmu, biaz uwhi na problemy socyjalnyja, jość rečaj niamnoha wartaj, ale barac̆ba wyklučna za sprawy socyjalnyja, biaz uwhi na byt nacyjanalny niedziaŭstŭnaha narodu i biaz uwhi na jaho nacyjanalnaju kulturu, — tak-ža jość rečaj niedastatčnaj, bo ŭ apošnim wyniku, zwyčajna, heta robić z narodu i z tych klasau, z jakich jon składajecca, asabliwa z klasau pracownych, matarjaŭ dla panujučaj ci ahulam silniejšaj kultury.

Biełaruski narod, takim čynam, u siańniešni asabliwa krytyčny i waźny čas, pawinien zorka sačyć za palityčnymi ŭ Eŭropie padziejami, bierahčysia tych usiakich palityčnych sił, što niasuć jamu takuju ci inšuju niawolu i eksploatacyju, a šukać swaich samastojnych ideolohičnych i praktyčnych daroh i tak-ža šukać sabie sajuźnikaŭ pradusim u tych demokratyčnych kruhoch, jakija niasuć jamu idej poŭnaha wyzwaleńnia i samaaznačėńnia.

Urešcie ahulam treba adciamić, što biełarusy tolki ŭ takija palityčnyja suwiazj mohuć ŭwachodzić, jakija dajuć im mahčymaść wieści ich samastojnuju nacyjanalnuju palityku. Kučycca tolki z praŭdziwaj demakracyja i trymacca na ŭłasnych nacyjanalnych nahach. Usiakija inšyja kombinacyi — šmierci podobnyja.

Гэтакія больш-менш праца дала-б культуру нашай вёскі.

У 10-тыя ўгодкі сьмерці К. Сваяка

Над магілай паэта.

Сёлета 6 траўня мінула 10 гадоў ад дня сьмерці беларускага паэта Казімера Сваяка. Стараннем адумасловага Камітэту на магіле паэта на віленскіх могілках Росса пастаўлены К. Сваяку памятник, адкрыццё і пасьвячэньне якога адбылося 6 чэрвеня сёлета.

На ўрачысты акт адкрыцця і пасьвячэньня памятнага К. Сваяку сабралася на могілкі Росса многа народу — прыбылі беларускія сяляне з радзімых ваколіц паэта, Ключчан, Сьвянцянскага павету, прыбылі з далёкага ад Вільні павету Баранавіцкага, Браслаўскага, Ашмянскага, Шчучынскага, Лідзкага, Вялейскага і інш., прыбылі такжа на ўрачысты акт адкрыцця і пасьвячэньня памятнага і віленскія беларусы.

Пры магіле паэта ганаровую стражу трымалі стройныя беларускія скаўты.

У прысутнасьці больш паўтысячнай грамады людзей быў адкрыты памятник паэта і пасьвячаны кс. Ад. Станкевічам. На гэтай урачыстасьці кс. Ад. Станкевіч сказаў прамову, у якой звярнуў увагу слухачоў на глыбокі змест творчасьці Казімера Сваяка, які зьяўляецца ідэалёгам беларускай думкі. Пасьля прамовы кс. Станкевіча кс. В. Гадлеўскі выказаў свае ўспаміны аб собскім супрацоўніцтве з Сваяком у касьцельным жыцці (К. Сваяк быў каталіцкім ксяндзом).

Урачыстасьць на магілках закончана была рэлігійным сьпевам пабеларуску.

Акадэмія ў чэсьць Сваяка.

У той-жа дзень 6 чэрвеня ў залі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Вільні, адбылася акадэмія ў чэсьць вялікага беларуса, паэта Казімера Сваяка. На акадэмію зышліся амаль усе тыя-ж сяляне і некаторыя прадстаўнікі віленскага беларускага грамадзянства. Заля і ўсё памешчаныя БІГІК было запоўнена народамі, пераважна сьсялянамі.

Заля ўрачыста ўдэкараваная — на франтавай сьцяне беларуская Пагоня і побач два бел-чырвона-белыя сьцягі, пад Пагоняй партрэт Казімера Сваяка, прыбраны вазонамі і жывымі кветкамі.

Акадэмію адчыніў інж. А. Клімовіч, а хор пад яго кіраўніцтвам, у чэсьць паэта, прапаяў жалобны гімн „Растаўся з намі Ты навекі“..., жалобных тонаў каторага прысутныя слухалі стоячы.

Рэфэрат аб цяжкой працы К. Сваяка на ніве беларускага народнага адраджэньня і аб багатай

3 царкоўнага пагосту.

Вясною сёлета ў Амэрыцы адбыўся зьезд расейскіх нацыянальных арганізацыяў. У прэзыдыюме гэтага зьезду засядалі праваслаўныя архіепіскапы. Нарады зьезду адбыліся ў саборы Сьвятога [Крыжа]. Гэты зьезд прыняў рэзалюцыю, якая сваім зместам, між іншым, датычыць і праваслаўнай Царквы ў Польшчы. З прычыны гэтай рэзалюцыі віленская газета „Слово“ змясьціла артыкул пад загалоўкам „Першая ластаўка“, у якім даказвае аўтар, што ў Польшчы няма прасьледу праваслаўнай Царквы і кажа, што няма дыму без агню, дык дзеля гэта радзіць зьліквідаваць усе недамаганьні ў гэтай справе.

Зусім неспадзеванай была рэакцыя на гэтую рэзалюцыю самой мітраполіі праваслаўнай Царквы ў Польшчы. Прэсавыя органы мітраполіі абвесьцілі пісьмо мітрапаліта Дзяніса, якое ён паслаў польскаму міністру веравызнаньняў разам з копіяй рэзалюцыі амэрыканскіх расейцаў. Пісьмо гэтае такога зместу:

„Дазволю сабе выявіць глыбокае і шчырае незадавальненьне з прычыны правакацыйнай акцыі, зазначаючы, што справу гэтай рэзалюцыі я пастаўлю на парадак дня надзвычайнай сэсіі Сьв. Синоду, якую склічу ў найбліжэйшым часе. Гэтым шляхам я хацеў-бы для агульнага ведама публічна заманіфэставаць гарачую адданасьць дзяржаве Аўтокефальнай Праваслаўнай Царквы ў Польшчы і запярэчыць бяспэчнасьць інсинуацыі“.

Гэтак маніфэстуе мітрапаліт Дзяніс сваю няпрыродную адданасьць польскаму ўладу ад імя духавенства так-жа Віленскай, Горадзенскай і Пінскай епархіяў.

Як-жа прадстаўляецца царкоўная палітыка ў гэтых епархіях?

На гэтае пытаньне знаходзім адказ у віленскай расейскай газэце „Искра“ (№ 56, з 2.VI.1936) у артыкуле пад загалоўкам „Церковный вопрос на сьв.-восточ. окраинах Польского Государства“, у якім, між іншым, чытаем:

— Утрымліваньне ў Царкве Яе расейскага вобліку супярэчнае з векавой традыцыяй Царквы і з той асновай, на якой паўстала Аўтокефальная Праваслаўная Царква ў

творчасьці паэта працягаў кс. Ад. Станкевіч. Гэты абшырны і цэнны рэфэрат, спадзяемся, што кс. Станкевіч падасьць у друк. І гэта зрабіць належыцца, бо ў ім кс. Станкевіч закранае многае аб Сваяку публічна няведамае.

Пасьля рэфэрату інж. А. Клімовіч кароткай прамовай зачыніў акадэмію.

Польшчы. Расейцы ў царкоўнай справе занялі ў адносінах да беларусаў няўступнае становішча. У выніку гэтага ў Царкве асталіся сільныя расейскія ўплывы і далейшае ўтрымліваньне ў царкоўным жыцці расейскага характару, традыцыяў і абычаяў Расейскае Царквы.

Беларускае грамадзянства ставіла дамагаць — беларусізацыі царкоўнага жыцця г.зн. увядзеньня беларускага языка ва ўсе духоўныя ўстановы, казаньняў пабеларуску і навучаньня закону Бога пабеларуску. Гэтыя дамаганьні згодныя і не супярэчныя з традыцыяй і звычайным праваслаўнай Царквы. У Вільні беларусы дамагаліся асобнай беларускай парахвіі.

Дамагаць беларусаў не нарушаюць царкоўнага ладу, ня ўводзяць ерэсі, наадварот — зьяўляюцца строга царкоўнага характару.

Праваслаўная Царква, як Царква Саборная, павінна мець нацыянальны воблік сваіх вернікаў; у гэтым Яе сіла, значэньне і ўплывы.

Усё гэта, аднак, спатыкалася з актыўным супраціўленьнем.

Каб утрымацца пры ўладзе, духоўная ўлада і „ўплывовыя асобы“ пайшлі на далёкае глыбей кампраміс. „Уплывовыя расейскія“ сьвяшчэньнікі лёгка замяняюць літургічны царкоўна-славянскі язык языком польскім.

Царкоўная ўлада ў нашых епархіях, страціўшы духоўную сувязь з сваёй паствай, сьведаючы ў безнадзейнасьці сваёй даўнейшай апоры, шукае новай магчымасьці ўдзяржацца пры ўладзе, і дзеля гэтага, ня думаючы ўжо аб рэзультатах, ідзе на крайна-адважныя спробы.

Страціўшы грунт пад нагамі, духоўная ўлада шукае паддзяержкі там, дзе ня трэба было-б, падрываючы такім чынам незалежнасьць Царквы ў сваім нутраным устроістве.

Гэтак прадстаўляе царкоўную палітыку ў нашым краі расейская газета „Искра“ і ў заканчэньні, слушна, піша, што — вырашэньне царкоўнага пытаньня ў нашым краі магчымае толькі ў варунках агульнай згоды і хрысьціянскай любові ўсіх веручых; духоўная ўлада і духавенства павінны шукаць апоры і падтрыманы толькі ў сваіх вернікаў; дзеля гэтага неабходна пазнаць сваю паству, пазнаць яе быт і традыцыі, ня чурацца яе, не пагарджаць ёю, а трэба ўважаць яе і адносіцца да яе з любоўю.

Сапраўды, калі царкоўная ўлада ступіць на гэты шлях, прызнае і заспакоіць патрэбы сваіх вернікаў-беларусаў, гэтым знойдзе ў іх апору і паддзяержку. А ў Царквы, Яе быт — гэта справа іерархіі, духавенства і вернікаў!

Сідарчук.

Беларуская пільхрымка

За прыкладам мінулага году, з ініцыятывы віленскага беларускага касьцельнага Камітэту, адбылася і сёлета беларуская пільхрымка беларусаў-каталікоў у падвіленскую Калварыю. Пільхрымы з усіх куткоў Краю сабраліся ў азначаны дзень, гадзіну і месца, каб супольна пайсьці прачесіць у Калварыю.

7.VI. а гадзіне 7 рана касьціёл św. Мікалая ў Wilni pawoli napaўniajeca pilihrymami. За паўгадзіны касьціёл поўны. Паўнае касьціёл імша. Siarod natoŭpu sialan widacca mnohija z bielaruskaj intelihiencyi. Pryjemny abraz: narod i jaho intelihiencyja razam molacca, razam pojduć u Kalwaryju, bo-ż razam jany i pracujuć dla ahlunaha dabra bielaruskaha narodu. Pa Imšy, jakuju adprawiŭ Ks. Ad. Stankiewicz, karotkaje jaho-ż kazanie i ŭrešcie pad jaho-ż kiraŭnictwam pracesija ŭ Kalwaryju.

Paparadku heta jašče tolki druhaja bielaruskaja pilihrymka ŭ Kalwaryju. Idzie jana strojna i paważna, a bielaruskaja relihiijnaja pieśnia hulkim homanam razlahajecca pa wulicach Wilni. Mnohija zatrymliwajucca, prysłuchajucca, dziwiacca. Ŭrešcie i Kalwaryja. Iduć našy pilihrymy ad stacyi da stacyi, pry kożnaj z ich, jakich usich 35, hrymić Božaje Slova, jakoje razhlašaje ŭ bielaruskaj mowie toj-ža kiraŭnik pracesii Ks. Ad. Stankiewicz; daloka pa sasoŭniku niasiecca recha bielaruskaj nabožnaj pieśni. Mnohija jašče dałučajucca, pracesija pawialičwajecca, nastroj mahutny, uračysty, šmat u kaho na wačach ślozy.

Ŭrešcie stacyi abojdzieny ŭsie. Pilihrymy ŭ Kalwaryjskim kасьciele, dzie bahasławienstwam Najšw. Sakramantam i nabožnaj pieśniaju mowie łacinskaj i bielaruskaj pilihrymnaja ŭračystaść kančajecca.

Ŭsie ŭčasniki pilihrymki hrupami i hrupkami rassiadajucca pa kalwaryjskim sasoŭniku, kab adpačyć i pasilićca. Ale tut nie da adpačynku. Pačynajecca fatahrafija: špiarša supolnaja, a pašla rozných paasobnych hrupaŭ. Rol fatahrafy poŭnić dr. St. Hryniewicz, uwichajučysia z aparatam ad pačatku pracesii aŭ da jaje zakančénia i razychodu.

Hrupy pilihrymaŭ byli nastupnyja: Kluščanskaja (Świancianski paw.), Żodzišnaja (Wialejski paw.), Adamčuckaja i Tabaryskaja (Wilenska-Trocki paw.), Miadźwiedzicka-Lachawickaja (Baranaŭski paw.), Wasilisckaja (Ščučynski paw.), Ašmianska-Smarhonskaja (Ašmianski paw.), Waŭkawyskaja i Wilenskaja. Ŭsiaho razam ŭčasnikaŭ u pracesii było boľš 500 čalawiek.

Міхась Машара.

Лёгкі хлеб.

Драма ў трох актах, з жыцця вясковай моладзі.

АКТ III.

Асобы:

Васіль Лаўручонак,
Пятрусь,
Верачка,
Гаспадар работніцкага клюбу,
Зоська, маладая дзяўчына — абслуга клюбу,
Дзядзька Мікола, тып „вечнага студэнта“, чалавек гадоў 48. Носіць доўгія валасы, досьць паважны.

Трэці акт адбываецца ў Вільні, два, тры гады пазьней пасьля I і II. У работніцкім клюбе „Прытулак працоўных“

Сцэна:

Сталоўка работніцкага клюбу, на сьценах партрэты беларускіх пісьменьнікаў.

Двое дзвярэй, — уходныя і ў сярэдзіну пакояў

Зьява 1-я.

Верачка і Зоська (парадкуюць сталовую, засьцілаюць на століках абрусы, ставяць букеты, сьціраюць пыл і г. д.)

Верачка — Дзе ты была ўчора вечарам, Зоська?

Зоська — Была на беларускім прадстаўленьні.

Верачка — І было цікава?

Зоська — Вельмі.

Верачка — Што гулялі?

Зоська — „Птушку шчасьця“, потым быў канцэрт і скокі. Ах, Верачка, як шкода, што ня было цябе! Як вясёла прайшоў вечар! Верачка — (з усмешкай) Мо' злавіла „Птушку шчасьця“?

Зоська — Не, апроч жартаў — было вельмі вясёла.

Верачка — А „птушка шчасьця“ і гэтым разам уцякла? Як і заўсёды? Ох, гэта „птушка шчасьця“! Яна так любіць волю! Як ня імкніся, а яе не злавіць! А калі і зловіш, то нарбіць толькі жалю, — бо ўцячэ!

Зоська — Ці ты так моцна пераканана, што гэтай птушкі нельга злавіць?

Верачка — Нельга, Зоська, нельга! Яна так любіць волю!

Зоська — А я ўсё-ж такі веру, што можна злавіць і злаўлю! А злавіўшы, так моцна буду трымаць, каб не ўцякла.

Верачка — (з усмешкай) Жадаю пасьпеху! Але злавіўшы, ня трымай так моцна, каб ня згінула ў моцным усьціску! Яна надта кволая гэта птушка! Але я рада, што табе было вясёла.

Зоська — А дзе ты нудзілася?

Верачка — Вось, хадзіла на сабраньне жанчын, а потым была на адчыце ў Беларускае дзе.

Зоська — Дзіўлюся, як цябе, дапраўды, не занудзяць усе гэтыя сабраньні, канфэрэнцыі, адчыты і т. п. Для нас гэта за надта сухія і паважныя рэчы.

Верачка — А мяне нудзяць скокі.

Зоська — Скокі? Дзіўная ты з гэтай

вечнай сваёй павагай. Такой маладой і прыгожай яна зусім не да твару. Трэба-ж жыць! Жыць поўным жыццём!

Верачка — А бяз скокаў яно ня поўнае?

Зоська — Але, але! для такіх маладых, як мы, усё гэта ёсьць жыццёрадасным зместам маладых дзён.

Верачка — І бясконца пагоня за „птушкай шчасьця“, хоць птушка ўсё-ж уцячэ, і ўвесь гэты змест лопне, як мыльны пазыр! І яшчэ ў дадатак забрызгае гразьзю, якую потым нельга адмыць... Зрэшта, ты права, і я калісь жыла гэтым усім.

Зоська — Ты ізноў з сваім пэсымізмам. Далібог, не разумею цябе! Гаворым, як-бы пражыўшы ўжо сваё жыццё.

Верачка — Мо' ты для таго і вясёла, што не разумееш гэтага ўсяго? А я?... а мо, ты і права, шмат аджыла.

Зоська — Ці да шчасьця так многа трэ'?

Верачка — О, многа, Зоська!

Зоська — Памаему, ты, проста, ня там яго шукаеш. Гэтыя сабраньні, канфэрэнцыі, адчыты, паважныя кніжкі, усе вашы грамадзяныя і культурныя рэчы мо' і патрэбны, але для нас маладых занадта сухія. Тут ня знойдзеш шчасьця! Таго нашага, бурлівага, маладога, — захопліваючага, парываючага і ап'яняючага!

Верачка — Я яго і ня шукаю.

Зоська — (Здыўлена) Як? Ня шукаеш шчасьця?

Верачка — Так, Зоська.

Зоська — Дык чаго-ж ты шукаеш? Чым-жа і для чаго тады жыць?

Верачка — Бычыш, Зоська, гэта нудна табе, але калі хочаш ведаць, дык я шукаю

Padziei ū Butrymancach

Butrymancy — heta miastečka ū Lidzkim paw. Nasielnictwa ū bolšaści litoŭskaje; jość žmienia i palakoŭ, pachodžaŭnia adnak jany, za małymi wyniatkami, tak-ža miascowaha. Miascowaje heta nasielnictwa, jak wiedama, polonizuje katalickaje polskaje duchawlenstwa. Niżej padajom apisaŭnie zdareńnia, jakoje duža jaskrawa maluje charaktar i wyniki „pastyrskaj” jaho pracy. Cikawaje heta zdareńnie ū Butrymancach lylo 12.V padčas wizytacyi arcyb. Jałbżykoŭskaha. Padajom apisaŭnie jaho pawodle „Viln. Rytujus” (Nr. 44). Spatykajem tam woś što:

— Arcybiskup, pryjechaŭšy, ūwajšoŭ u kaścioł i staŭ prad aŭtarom. Probaršč Wajciachoŭski začau zdaŭć sprawadzaču ab swajej pracy. Miż inšym, uspomniŭ, što ū parachwii jość blazboŭniki, jakija psujuć paradak i pieraskadžaŭć ū jaho pracy. Ab litoŭcach susim nia ūspomniŭ.

Pašla probaršča pramowiŭ arcybiskup śpiarša papolsku, a pašla palitoŭsku. Kali skazaŭ palitoŭsku Pachwalony Jezus, a litoŭcy adkazali, pačałosia ū kaściele zabureńnie. Toj „palak”, Jurka Piampie, jaki trymaŭ kryż, kinuŭ jaho na ziamlu. Inšyja-ž pačali wypichać z kaścioła parachwialnija arhanizacyi. Pačaŭsia plač dziaciej, kryk, sumatocha, pačuŭsia nawat świsť. Matka i bačka probarščy pasieredzinie kaścioła zaklikali ludziej wychodzić i ciehnuli ich za rukawy. Probarščawa siasťra z choru machała rukami i kryčała — wychodźcie!

Arcybiskup śpiarša ździuŭleny hľadzieŭ na narod. Pašla, jak-by straciŭšy ciarpliwaść, kryknuŭ: „Won, złyja duchi! Won z kaścioła! Wy niawarty tut być!” Mnohija wyjšli. U kaściele astałosia kala traciŭ ludziej. Arcybiskup prahawaryŭ: „Braty litoŭcy!” Choraša prywitaŭšy litoŭcaŭ palitoŭsku, arcybiskup zajaŭiŭ, što slaŭnia ūžo nijakaha nabaženstwa nia budzie i što nakładaje na Butrymanski kaścioł žalobu.

Z kaścioła arcybiskup pajechaŭ u dwor Rekliski. Zawadyjaki pabiehl tak-ža tudy, kryčacy, kab u imia Chrystusa wiarnuŭsia ū Butrymancy. Zimi arcybiskup nie chacieŭ i haworyć, tolki padčorknuŭ, kab nia pisali nijakich prašeńniaŭ, bo ničoha nie pamoža. Arcybiskup jašče taho dnia wyjechaŭ u Wilniu.

U niadzielu 24.V u Butrymancach była tolki čytanaja Imša. Niešpary adplajaŭ sam chor.

Pa hetym zdareńni spakajniešyja i dobraj woli ludzi chodziać, jak ziamlu pradaŭšy. Tolki probarščy bački, slastra i tak ich staroŭniki nia chočuć uspakoićca, padburajuć inšych i paŭsyrajuć niabylicy, što arcybiskup pradaŭsia litoŭcam, što takoha im niatreba, što jany ŭkajuć sabie lep-

Kanhres abarony kultury i biełarusy

16 i 17.V sioleta ū Lwowie adbyŭsia kanhres abarony kultury. Cikawiejšyja dla nas wiestki ab im padajom tut pawodle Nr. 24-ha „Wiadomości Literackich” Woś što, miż inšym tam dawiedwajemsia:

— Na kanhres sabralisia piśmieŭniki, mastaki, publicyści, kulturnyja dziejačy z usiej Polšcy — palaki, ukraincy, żydy. Wilniu reprezentawaŭ Henryk Dembinski, jaki tak-ža wystupaŭ tam i ad imia piśmieŭnikaŭ biełaruskich, jakija jamu heta daručyli. Narady adbywallisia ū atmosfery šczyraha bractwa i salidarnasći. Hałoŭnym punktam naradaŭ była sprawa adnosinaŭ fašyzmu da kultury. Wyniki naradaŭ možna źwieści da hetkich punktaŭ: fašyzm brutalna łomić prawa čaławieka i jaho hodnaść; razdźmuchaŭ nacyjanalizmy i rychtuje wajnu; prašeduje wyzwolny rabotnicki ruch i ŭcisłaje slabiejšyja narody. Dziela hetaha piśmieŭniki i kulturnyja dziejačy, biaz roźnicy nacyjanalnej, što iduć razam z wyzwolnym rabotnickim rucham, pawinny abjadnacca da baracby z warwarstwam fašyzmu.

U sprawie nacyjanalnej učasniki kanhresu wykazalisia za poŭnaŭje zaŭspakojeńnie kulturnych potrebaŭ usich narodaŭ, što żywuć u polskaj dziarżawie. Damahalisia tam nacyjanalnej školy, biełaruskaha i ukraŭnskaha ŭnwersytetu, a tak-ža roŭnaha prawa mowaŭ na ziemiach etnagraficzna-miašanych. U hetych sprawach asabliwa silna wystupali Gałan (ukraŭniec) i, pachodziačy z biełaruskich ziemiaŭ, H. Dembinski, jaki padčorkawaŭ, što tolki darohaj razwoju rodnej kultury dachodzim da praŭdziwaj mižnarodnej jednaści.

Na zaklučeńnie musim padčorknuć, što na henym kanhresie byli pierawažna staroŭniki „Narodnaha frontu”, ludzi ahaŭam tak zw. lewyja. A ci mahčymy padobnyja wystupieŭni da kultury, miż inšym, i biełaruskaha narodu, piśmieŭnikaŭ i kulturnych dziejačoŭ prawych, tak zw. fašystaŭ?

K.

šaha i inš. A sapraŭdy najbołš tut winawat probaršč: jon praz uwieś čas pašyraŭ da litoŭcaŭ nienawiść i woś ciapier dačakaŭsia pladoŭ swajej pracy.

Ad slabie možam da ūsiaho hetaha dadać, što wina tut niastolki ū henym probarščy Wajciachoŭskim, skolki ū tym polskim nacyjanalistyčnym kirunku, jaki panuje ū wialikaj čaści polskaha duchawienstwa, što pracuje siarod biełaruskaha i litoŭskaha narodu.

A. B.

Sojm litoŭski biez palakoŭ, a Sojm polski biez biełarusau

T. Katelbach, ŭłasny karespandent „Gaz. Polskaj” u Koŭnie, 2.VI ū tej-ža hazecie piša ūstupny artykuł „Sejm litewski bez Polaków”. Z hetaha artykułu dawiedwajemsia, što palaki ū Litwie nie kandydujuć u Sojm, u jaki niezadoŭha abducca wybary. Pryčyna hetaha ū tym, što litoŭcy palakom zaprapanawali tolki adzin mandat i to nia tam, dzie-b hetaha palaki chacieŭli.

„Wiestka ab hetaj — „wspaniałomyślnej” prapanowie — piša Katelbach — nia wyklikała zdawoleńnia siarod polskaha nasielnictwa. Naadwarot, pad pieršym uražanńiem zapanaŭaŭ nastroj, kab susim ustrymacca ad wybaraŭ. bo takaja prapanowa staŭć u jaŭnaj supierečnaści z ličbaj palakoŭ”...

Mahčyma, što palakom u Litwie, dzie jany sami siabie naličajuć aź 200 tys., adnaho mandatu mała. Ale kali-b u Polšcy da biełarusau, jakich pawodle polskaj uradowaj statystyki naličwajecca 1.600.000, choć-by i takaja praporcyja była zachawana, dyk dla nas jašče bylo-b poŭbiady, bo my mieli-b 8 mandataŭ:

$$\frac{1.600.000}{200.000} = 8.$$

Wyjšla adnak tak, što biełarusy ū Polskim Sojmie nia majuć aniwodnaha mandatu.

Z.

Polonizacyja praz Kaścioł

Jak da biełarusau adnosicca wilenski arcyb. Jałbżykoŭski, usim dobra wiedama. Akazwajecca, što jaho śladami ū hetaj sprawie idzie i biskup Pinski Bukraba, jaki da taho dziŭna adnosicca da biełarusau, što nie dapuskaje ū katal. duch. seminariju nawat „Chr. Dumki”, a maładych ksiandzoŭ, jakija biełaruskaha narodu nia čurajuca, naznačaŭ na polskija parachwii. Tak napr. niadaŭna mała-doha ksiandza biełaruska Barysewiča naznačyŭ u polskuju parachwiju ū Ciechanowiec.

Padziaka.

Hetym wyrażaju padziaku hr. J. Najdziuku za achwierawanyja kniżki dla biblijateki hurtka BIHiK u Raśle, wialejskaha paw.

J. Šušcicki

sakratar hurtka BIHiK u Raśle.

Sacyjalistyčna-radykalny ŭrad u Francyi

Pašla parlamancich wybaraŭ, u jakich pieramahli partyi, abjednanyja ū h. zw. „narodnym antyfašystaŭskim frontie”, utwaryŭsia nowy ŭrad, reprezentant hetaha „narodnaha frontu.” Nowy ŭrad utwaryŭsia na čale z sacyjalistym II internacyjanalu L. Blumam. U hety nowy ŭrad uwachodziac — socyjalisty, radykały i respublikacy; kamunisty ūwajści ū urad admowilisia.

Cikawa, što prad abniaćciem ŭłady hetaha nowaha sacyjalistyčna-radykalnaha ŭradu ū Francyi padniałasia wialikaja zabastoŭka — zastrejkaŭla kala 50 tysiač rabotnikaŭ. Ciapier, adnak, hetaja zabastoŭka ūžo likwidujecca. Strajkujučyja rabotniki damahalisia lepšych dla slabie warunkaŭ pracy.

Zwarot naprawa ū S.S.R.R.

Projekt nowaj kanstytucyi.

Hazety padajuć: U Sawietach maŭje być žmieniena kanstytucyja. Pawodle projektu nowaj kanstytucyi maŭje być utworany dwapalatyŭny parlament; pieršaja palata budzie składacca z 600 asob, a druhaja z 200 asob. U praciahu hodu buduć adbywacca dźwie parlamancikijsie sesii, pa 60 dzion kožnaja. Pabolišyca lik sacyjalistyčnych respublikaŭ da 11; ciapier jość 7. Prezydent SSRR budzie wybirany ahaŭnym hałasawańniem na 5 hadoŭ; parlament budzie wybiracca tak-ža na 5 hodni termin. Prawa hołasu buduć mieć usie hramadzianie — mužčyny i žančyny, jakija zaniaty choć jakoj pracaj, nie wyklučajučy duchawienstwa, b. carskich uradoŭcaŭ i inšych „lišencau.”

Budzie tak-ža žmienieny i karalny kodeks. U projekcie nowaj kanstytucyi nidzie nie haworyccca ab „dyktatury praletariatu,” a tolki ab „sawieckaj demokracyi.”

Amnastyja palityčnym wiaźniam.

Hazety pišuć: pašla ūwiadzieńnia nowaj kanstytucyi ū SSRR budzie abwieščana amnastyja, jakaja abyjmie wahromny lik palityčnych wiaźniaŭ. Kryminalnych prastupnikaŭ hetaja amnastyja abminaje.

Ab uradoŭcach i wučniach „burżuaznaha pachodžańnia.”

Sawiecki ŭrad wydaŭ rasparadžeńnie, jakoje rehuluje praŭnaje palazeńnie dziaržaŭnych uradoŭcaŭ. Ciapier niemožna zwalniać z służby ŭradaŭca dziela taho, što jon „burżuaznaha pachodžeńnia.” Taksama niemožna ūžo pazbaŭlać moładzi „niepraletarskaha pachodžeńnia” dostupu da školaŭ.

спакою і сэнсу, якім можна было-б вытлумачыць усе недарэчнасьці нашага жыцця... ну і гэтай мэты, для якой варта было-б жыць.

Зоська — Ну і знайшла?

Верачка — Не... але прынамсь шукаю... і думаю што яна ёсьць.

Зоська — І ня знойдзеш!

Верачка — На? каб і не знайшла, то ўсё-ж буду права перад сабой, што шукала.

Зоська — Кінь Вера гэтую філэзофію! Далібог надта нудна слухаць ад цябе гэта. Ад цябе расьцьвечанай жыццёвай радасьцю! Ад цябе, перажываючай нашу залатую вясну! Ад цябе такой маладой і прыгожай!

Верачка — Павер, дарагая, мая моладасьць і краса перажылі ўжо свой расьцьвет і вясну.

Зоська — Як табе ня сорамі! Каб мне твая краса, ды адкінуўшы твая гэту сумуючую тугу...

Зьява 2-я.

Тыя-ж і гаспадар клюбу

Гаспадар — (уходзячы) Ці лістанош прыходзіў ужо?

Верачка — Але... пошта занесена да канцэлярыі?

Гаспадар — (да Зоські) Зьбегай, калі ласка, Зоська, і занясі газэты і часапісы да чытальні!

Зоська — (выходзячы).

Зьява 3-я.

Тыя-ж бяз Зоські.

Гаспадар — Што новага?

Верачка — Нічагусенькі... Усё ўпараду.

Гаспадар — Як вам падабаўся ўча-

рашні адчыт у Беларусаведзе, бо бачыў, вы былі?

Верачка — Ня вельмі... Мне здаецца прэлегэнт нянадта добра знае вёску для таго, каб з такой сьмеласьцю выдаваць свой прысуд над агульнай псыхолёгіяй сялян.

Гаспадар — Так... вы ў гэтым, здаецца, ня мыляецеся. На жаль, мы яшчэ маем такіх сахлястыкаў, якія панад усім ставяць свой навучны аўтарытэт і што горшае, дык, здаецца, самі шчыра вераць у яго неабмысьлясьць.

Але, чаму-ж вы не паднялі гэтага пытаньня ў дыскусію?

Верачка — Ну куды мне! Кіньце жарты? Лезьці ў спрэчку з адукаванымі людзьмі.

Гаспадар — Вы ніяк яшчэ ня можаце вызваліцца ад пакланеньня гэтаму ідалу. А паверце, надта часта гэты сучасны балван мае, апроч глінных ног, яшчэ абсалютную пустку ў галаве.

Верачка — Даруйце! я не магу з гэтым згадзіцца. Сыстэматычная адукацыя шмат значыць.

Гаспадар — Вас цяжка пераканаць. Але дазвольце заўважыць, што вы зашмат працуеце над сваёй самаадукацыяй. Я-б вам раіў крыху спачыць. Гэта надта вычэрпвае сілы.

Верачка — Нічога... Трэба-ж хоць крыху дагнаць наш час і пазнаць сябе, бо мая і сьвядомасьць не такая ўжо старая.

Гаспадар — Пры жаданьні ўсё асягне і без гвалтоўнай ломкі. Але мы загаварыліся... з вамі так прыемна заўсёды пагаварыць, што можна забыцца аб абавязку. А хто сяньня мае джур на сталойцы?

Верачка — Я і Зоська.

Зьява 4-я.

Тыя-ж і дзядзька Мікола.

Д. Мікола — Дзень добры!

Гаспадар — Дзень добры! Як гадуецца, дзядзька Мікола?

Д. Мікола — Нішто! дзякую! А наша Вера Лявонаўна ўсё хароша. І дасьць-жа Бог чалавеку такую красу! аж душа цешыцца гледзячы!

Верачка — (з усмешкай) Не закахайцеся, дзядзька Мікола!

Д. Мікола — Даўно вас кахаю! Усей душой кахаю! Інакш ці-ж прыходзіў-бы што-дня хлябца вашу чакавіцу?

Гаспадар — (сьмяючыся) Калі ласка, не абражайце гонару нашае ўстановы.

Верачка — І я вас дзядзька кахаю.

Гаспадар — Дык зачым рэч? А я пабагаслаўлю.

Д. Мікола — Не, мы ўжо лепш бяз вашага багаславеньня, як дагэтуль. Але салаўя песьні ня кормяць, прыносяць мне, калі ласка, маю заўсёдную „порцыю” і вашу паважаную сачыўку.

Верачка — Зараз, зараз, дзядзька Мікола. Сяньня я вас буду карміць! Затое, як смачна! Пальчыкі абліжае (кіруецца да дзядзькі).

Д. Мікола — Калі вышы, дык з прыемнасьцю! Гэтой на? перад абедам. (Верачка выходзіць).

Гаспадар — (ад буфэту прыносіць д. Міколу „службовік.” Д. Мікола садзіцца каля століку). Пацеха, не дзяўчына!

Д. Мікола — Слаўная, слаўная, толку няма!

Z nutranoha žyćcia ũ Polšcy.

Nadzwyczajna sesija Sojmu i Senatu.

Na podstawie rozporządzenia prezydenta republiki 4 h. m. paččasla nadzwyczajna sesija Sojmu i Senatu.

Na pierwszym posiedzeniu Sojmu premier uradu hien. Sławoj-Składkowski skazaŭ palityčnuju pramowu, u jakoj, miž inšym, adznačyŭ, što metaj sučasnaŭ uradu jość naprawa haspadarčaha pałažeńnia i što hetu urad nia pojdzie ani nalewa, ani naprawa. Premier Sławoj-Składkowski skazaŭ, što daŭ zahad pastrymańnia masowych konfiskataŭ hazet i masowych aryštaŭ. Pry hetym premier wykažaŭ swajo prakanańnie, što — „dzie jość choć krychu pracy i dzie niama hoładu, tam niama komunizmu.“ Dzieła hetaha, kazaŭ premier, nielha zma-hacca z kamunizmam adnymi palicyjnymi sposabami, a treba dać hałodnym chleba.

Ab nutranaj palitycy premier skazaŭ ahułam, što sučasny urad budzie krawacca racyjaj Polšcy; ab patrebach h. zw. nacyjanalnych mienšsćciaŭ u Polšcy premier nie skazaŭ ani słowa.

10-ciłodzie prezydentstwa praf. I. Maścickaha.

Sioleta 4 h. m. wa ŭsiej Polšcy abchodzili 10-tyja ŭhodki prezydentstwa praf. I. Maścickaha.

Prof. Maścicki byŭ wybrany na prezydencki pasad Polšcy ũ 1926 ho-dzie, pašla h. zw. majowaha pierawo-rotu i ad taho času da siańniašnia-ha dnia trymaje urad Prezydenta pol-skaj republiki.

Z pryčyny hetaha jubileju wa ŭsiej dziaŭstwie adbylisia adpawiednyja ŭračystasći pry ŭčasći pradstaŭnikoŭ ŭłady, wojska i arhanizacyjaŭ.

Demonstracyi sialan.

U časie swiatkoŭ Siomuchi, u Polšcy ŭwaŭžanaha swiatam sialan, adbylisia ũ Haliččynie i ũ Kongresoŭcy wialikijsie sialanskija demonstracyi. Hazety padajuć, što ahułam demon-strawała bołš milijona sialan.

Demonstracyi hetaja majuć cha-akter palityčny. Sialanie damahajucca swajho prawa.

Бацькі Беларусы! Вучыце сваіх дзетак беларускае граматы! Дамайцеся роднае беларускае школы!

Stalar K. Narwojš

(Wilnia, wul. Wielkamierskaja 103-5) tanna i salidna wykonywaŭe ŭsialakija stalarskija zakazy ũ siabie i moŭa wy-jechać na stalarskija raboty na pra-wincyju

Roznyja wiestki

Беларуская Акадэмія Навук — Акадэмія Навук BSSR. Balšawiki Bieloruskuju Akademiju Nawuk u Miensku pierajmienawali na Akademiju Nawuk Bieloruskaj Socyjalistyčnej Sawieckaj Respubliki.

Z UKRAINSKAHA ŽYĆCIA.

Stan ukrainskaha nacyjanalnaha školnictwa ũ hranicach polskaj dziaŭstwie, pawodle infarmacyi „Ridnoj Škoły“, pradstaŭlajecca hetak: 457 narodnych dziaŭstwie ŭžo ŭ ukrainskaj mowaj nawučańnia, 5 ukrainskich himnazijaŭ i adna siaredniaja fachowaja škola; wyšejšaj školy niama aniwodnaj.

Heta ŭsio na 7 milionaŭ ukrainskaha nasielnictwa ũ Polšcy.

Z HAZET.

Anhielskaja presa ab bielorusach. Anhielskija hazety „Manchester Gardijan“ z 24.IV i „Nju Stejtsmen End Nejšn“ z 2.V siol. žmialščili artykuły pałk. S. L. Maljona ab pałažeńni bielorusaŭ pad Polščaj, asabliwa ab palitycy kaścielnaj i carkoŭnaj u našym kraju.

Ab polskaj palitycy. Na žezdzie lehijanistaŭ hien. Rydz-Smihły skazaŭ pramowu, jakuju hezety tumačač hetak: hetaja pramowa robić pačatkowaj palityki ũ Polšcy; miž inšym ma-je być žmieniena wybarnaja ardyna-cyja tak, kab Sojm i Senat byli sa-praŭdnymi pradstaŭnikami hrama-dziaństwa.

Z POLŠCY

Sudy. Ciapier adbywajucca ũ Polšcy aŭ niekalki palityčnych procesaŭ — za antysemitkiju i inšyja nacyjanali-стыčnyja zabureńni; u Katowicach ad-bywajucca procesy niemieckich nac-socyjalistaŭ, jakija planawali ũ 1937 h. padnieć na Sionsku paŭstańnie.

Žyd zabiŭ wachmistra. U Mien-sku Mazowieckim Juda Chaskielewič zabiŭ wachmistra kawaleryjskaha pałku Jana Bujaka. Narod pašla hetaha uzburyšsia tam prociŭ żydoŭ, ale ŭla-dy ŭtrymali paradak.

„Polski Front“. Pad hetkim na-zowam arhanizujucca ũ Polšcy nowaja sanacyjnaja palityčnaja partyja.

Z ZAHRAICY

Statystyka Lihi Narodaŭ. Pa-wodle statystyki Lihi Narodaŭ na ziam-li jość ludziej — 2.013.000.000.

Ziemlarobstwam zajmajucca — 1.301.000.000. Rešta pracuje ũ pro-mysle, handlu i inšych resortach.

Пісьмы з вёскі

Беларуская сьведамасьць разра-стаецца.

Вялейка. Ад таго часу, калі некаторыя польскія палітыкі па-сьмейваючыся з беларусаŭ каза-лі, што ўсіх сьведамых белару-саŭ можна пасадзіць на адну ка-напу, прайшло ня шмат гадоў. Ця-пер гэты панскі жарт замяніўся на панскі непакой.

Нядаўна так-жа і маскоўскія гаспада цвёрдзілі, што беларускае „нарэчча“ ня мае ніякіх відаŭ на разьвіцьцё. Тымчасам ужо бела-рускае „нарэчча“ — беларускі язык стаўся здатным да выражэньня найглыбейшых думак у працах на-вуковых і перажываньняў нашых паэтаŭ, вершы каторых часта пе-раліваюцца і зіхацяць брыльянтамі.

Цвёрджаньне тых, што быц-цам беларускі рух ня мае падстаŭ дзеля свайго разьвіцьця, бо быц-цам беларусы па сваей натуре апатычныя і ня маюць ніякіх ім-кненьняў — аказаліся непраўдзвы-мі і сулярэчнымі з сапраўднасьцяй.

Сяньня можна ўжо цвёрдзіць, што ахвяры жыцьця сыноў гарот-нае Маці за лепшую долю народу не загинулі марна і ня гиньць пас-вяты сучасных дзеячоŭ у народзе — народ ужо ўсё належна ацаняе і ўсім сваім родным даражыць.

Бяда, быццам страшная змора павісла над нашымі сёламі ў апош-нія гэды. Здавалася, што яна, абяз-кравішы цела, забярэць і душу. Аднак беларускія сяляне заўзяты і, пакульшто, пераможна борюцца з бядой матар’альнай і ў гэтай ба-рацьбе крапчэюць духова.

Словам, наш народ у сваей сьведамасьці нацыянальнай і со-цыяльнай усьцяж крапчэе, усьцяж расьце.

А. П.

Больш сьвятла на вёску.

Харкі, Пастаўскага пав. Наш гурток Беларускага Інстытуту Гас-падаркі і Культуры 10 траўня сё-лета ладзіў у вёсцы Кейзіках бела-рускае прадстаўленьне. Прадста-лялі: „Суд“ Галубка і жарт „Зьбян-тэжаны Саўка“ Родзевіча. На сцэ-не прадстаўлялі: Я. Красоўскі, Вол-га Лапачанішка, Зіна Казаровічан-ка, Ул. Аліхвер, М. Кейзік, Ю. Ло-пачонак, М. Казаровец, З. Каза-ровец, В. Казаровец і П. Кейзік. Артысты-аматары выканалі све-ролі дасканала. Прадстаўленьне адбылася ў вялікай пуні. Народу было поўня пуня. Усе з прадстаў-леньня былі здаволены. Пасьля прадстаўленьня дэкламавалі бела-рускія вершы. На заканчэньне бы-лі танцы; моладзь гуляла аж дадня.

Гэта культурная часць вечару дразніла многіх дзікуноŭ. Прая-

вілі сваю дзікасьць адсталыя хлап-чукі — уварваліся на вечарыну бяз-білетаŭ і пачалі буяніць. Дзікуны напалі на З. Казаровеца і парэза-лі яго нажамі. Казаровец быў ня-прытомны ад зьбіцьця і ў гэтым стане адвезены ў шпіталь у Глыбо-кае.

Моладзь, апамятайся, прасьвя-чайся, а то зусім зьдзічэеш у цемры.

Беларуская інтэлігенцыя, зьвяр-ні больш увагі на вясковую мо-ладзь. Для беларускай вясковай моладзі патрэбна моладзьяная ар-ганізацыя, патрэбна адпаведная га-зэта, патрэбна беларуская кніжка.

Беларуская інтэлігенцыя, дай беларускай вясковай моладзі духо-вую, страву, без якой яна дзічэе.

Дайце сьвятла на вёску!

М-іч.

Harełka — worah čalawieka.

Barancy, Wialejskaha paw. U nas zarhanizawałasia dabrawolnaja paŭ-raznaja straŭa. Heta dobra! Ale blaŭa, što našaja moładz pjeć harełku, a na-piūšysia bujanіć i adny druhim razbi-wajuć hałowu.

U nas jość dobry, stary, trady-cyjny i narodny zwyczaj na Wialik-dzień chadzić z „łalymkaj.“ Chodzić z „łalymkaj“ pierawaŭna moładz. Sto-leta tak-ža našaja moładz chadzila z „łalymkaj“, a starejšyja — haspadary i haspadyni haścinnia tradycyjna pry-mali „łaloŭnikaŭ“ i chto čym moh tradycyjných haściej naharadzaŭ. Da-wali syry, dawali jajki, dawali i hro-šy. Našyja chłopcы, zabraušy hrošaj „łalymkaj“, z hetaj dobraj narodnaj tradycyі zrabili zwyczajnae dzikawata-je bujanstwa; nakuplali harełki, papi-lisia i pačali bujanіć.

Praŭda, z pjanych wusnaŭ moła-dzi wyrwalisia słowy ahułnaj biady i sialanskaj kryuđy, ale-ž heta wykaz-wali nie adkaznyja za słowy pjanyja chłapčuki.

Darahaja moładz, kiń pić harełku i čwiarozym rozumam žwiarni ŭwahu na ahułnuju biadu, žwiarni ŭwahu na patrebu samaadukacyi, žwiarni ŭwahu na sialanskaje žyćcio i adważniej hlaŭ u perspektywu swajej budučyni. Kab jaśniejšaje Wašaje bylo žyćcio i była lahčejšaj dla Was doła, biaryciesia za samaadukacyju — čytajcie kniŭki i ha-zety, cikaŭciesia žyćciom narodnym i hramadzkim. Pry hetym nikoli nia možna zabywacca, što wy moładz bieloruskaja i što budučynia Bielorus-keha narodu apynicca ũ Wašych rukach!

Dyk kidaŭ, darahaja Moładz, pić harełku, bo jana začiamniaje rozum i nie daje ŭbačyć sapraŭdnaha žyćcia! Jurka.

Гаспадар — Дзе вы яе выкапалі та-кую?... адно, — запаважная яна, як на свой век. Часта задумываецца і сумуе аб чымсь.

Д. Мікола — Мусіць мае на гэта пры-чыны. Прыгожым людзям не заўсёды прыгожа сьцеліцца жыцьцёвая дарога.

Верачка — (прыносячы абед) Сяньня ваша любімая патрава, д. Мікола, — памідораўка.

Д. Мікола — Пастараліся, як для зем-ляка! (Верачка зноў выходзіць) Ды куды-ж вы так варушыцеся!

Верачка — (выходзячы) Трэба, трэба! выбачце!

Гаспадар — Дык вы землякі?

Д. Мікола — Гэтак якраз, як з табой!

Гаспадар — Вось як! А чаму-ж завецце адзін другога так?

Д. Мікола — Мы сябе розна велічаем.

Гаспадар — Але запраўды, дзе-ж вы спаткаліся?

Д. Мікола — (бяручыся ва яду) Дзе спаткаліся? А вось слухай — больш як год та-му назад, памятаеш тую зіму з страшнымі ма-разамі

Гаспадар — Як-жа... Добра далася ў знакі.

Д. Мікола — Дык слухай, — жыў я та-ды на Зарэччы, аднаго разу прыбгае да мя-не гаспадыня... і такая ўстрывожаная! — Ха-дзее, — кажа — дзядзька Мікола, памажыце пакой адчыніць. Тут адной маей лэктаркі. Ад самага раньня нікуды ня выходзіла і пакой замкнёны. — Кінуўся я туды, адарвалі дзьверы, а яна ляжыць апрануўшыся, як ня жывая. У па-

кой так сьцюдзена, аж вада замёрзла. Мы і ту-ды, і сюды... і так і гэтак... Краталі, краталі яе, бачу я, яшчэ жыве. Думаў я, што яна атруці-лася, кінуўся па пагатоўе ратунковае і зараз да шпіталя яе.

Гаспадар — Яе?

Д. Мікола — Але, яе... Пабег і я да шпіталі; даведзла жадалася штось аб ёй, ці ёсьць надзея якая ўратаваць, бо разумееш, гі-не чалавек, адзін спакінуты ўсімі, а тут пад адным дахам... Шкада... хочыцца дапамагчы.

Гаспадар — Ну і ўратавалі?

Д. Мікола — Ды, што і ратаваць было? Яна і нядумала трыціцца. Так, пасля якойсь хваробы недамаганьня і заслабла з голаду.

Гаспадар — Вось як? — бедная!.. А ча-му-ж гэта ўсё так склалася? Што яна сірата якая? Нікога ня мае?

Д. Мікола — Ад яе я нічога не даве-даўся. Ды нека і пытацца ня прыгожа было. Зрэшта ведаеш, якая яна замкнутая. Але пры-чапіўся да гаспадыні, дык тая расказывала, што яна быццам з вёскі. Дачка якогась надта заможнага селяніна, але падлец якісь украў яе з дому, ды з грашамі яшчэ. А потым, абкраў-шы яе, кінуў тут, а сам зьнік, як камфора.

Гаспадар — Вось подлы! Ну а потым, як далей было? Пакуль вы ня прыстроілі яе сюды.

Д. Мікола — А вось кінуўся я туды-сюды па знаёмых. Сабраў крыху грошай, завёз ёй. Але вось было хлапоту, грошы нізашто прыняць не хацела. Чуць угаварыў праз гаспа-дыню. Потым працу першую знайшоў, тут

у адной пані. Цяжка ёй было, але якоесь пе-рацярпела.

Гаспадар — Добрая душа вы, дзядзь-ка Мікола.

Д. Мікола — Што, я? гэта абавязак кожнага. Ды зрэшта я і быў толькі перадатчы-кам помачы другіх. Спачатку вельмі дзічылася. Бачыш разьвілася вельмі нявера да людзей.

Гаспадар — Вядома! было з чаго.

Д. Мікола — Гаварыла спачатку вылуч-на паруску. Відаць, адукавалася ў рускай шко-ле, ну і мусіць паняцьце там ёй перавярнулі у галаве дагары нагамі. Найбольш было пра-цы, вярнуць яе да сваёй сьведомасьці і пака-заць нейкую надзею і мэту.

Гаспадар — Усюды і заўсёды ты за-стаешся верным сабе і сваёй ідэі.

Д. Мікола — Ну, а потым вось знай-шлося месца тут у вас і рэшта ты сам ведаеш (дае абед).

Гаспадар — Так, так... Цяпер зусім зра-зумела ўся яе замкнутасьць, павага і сумата, — гэта дзіцяне і скалечаная душа.

Д. Мікола — Ну за яе душу цяпер ня-ма чаго баяцца... Але мне час! Бывай здароў! (бярэ шапку) і так забалтаўся.

Гаспадар — Бывай, браце, бывай! (Мі-кола выходзіць. Гаспадар адзін нейкі час сядзіць у адуменьні).

Праўду ты сказаў, Мікола! У прыгожых людзей не заўсёды прыгожая і лёгка жыцьцёвая дарога! (выходзіць да бібліятэкі).

